

верующие должны использовать интегрирующий акт воображения для выстраивания метафор, которые соединяют историю библейского текста с историями которые они проживают в общине. В герменевтической модели Ричарда Хейза, Апостол Павел пересказывает основную историю Израиля, как она столкнулась с историей Иисуса Христа, и как теперь перерисованная история пересекается и включает в себя жизнь его церквей.

Список использованных источников

1. Волков А. А. Курс русской риторики: Пособие для духовных учебных заведений / Александр Волков. – Москва: Индик, 2009. – 432 с. // Volkov A. A. Kurs russkoy ritoriki: Posobie dlya duhovnykh uchebnykh zavedeniy / Aleksandr Volkov. – Moskva: Indrik, 2009. – 432 s.
2. Кристева Ю. Избранные труды: разрушение поэтики / Пер. с фр. – М.: «Российская политическая энциклопедия» (РОССПЭН), 2004. – 454 с. // Kristeva Ju. Izbrannye трудy: razrushenie poetiki / Per. s fr. – М.: «Rossiskaja politicheskaja jenciklopedija» (ROSSPEJN), 2004. – 454 s.
3. Хейз Р. Отголоски Писания в посланиях Павла / Ричард Хейз. – Черкасы: Коллоквиум, 2011. // Hejz R. Otgoloski Pisanija v poslanijah Pavla / Richard Hejz. – Cherkassy: Kollokvium, 2011.
4. Beale G. K. John's Use of the Old Testament in Revelation / Gregory Beale. – Sheffield: Sheffield Academic Press, 1998.
5. Ciampa R. E. The Presence and Function of Scripture in Galatians 1 and 2 / Roy Ciampa. – WUNT 102; Tubingen: Mohr Siebeck, 1998. – 296 p.
6. Ellis E. E. Paul's Use of the Old Testament / Earl Ellis. – Eugene, Oregon: Wipf and Stock Publishers, 2003.
7. Evans C. A., Sanders J. A. Luke and Scripture: the Function of Sacred Tradition in Luke-Acts / Craig Evans, James Sanders. – Minneapolis: Fortress, 1993.
8. Graham Allen, Intertextuality. The New Critical Idiom / Graham Allen. – London: Routledge, 2000.
9. Hays R. B. Echoes of Scripture in the Letters of Paul / Richard B. Hays. – New Haven: Yale University Press, 1989.
10. Hays R. B. The Faith of Jesus Christ: The Narrative Substructure of Galatians 3:1-4:11 / Richard B. Hays. – Grand Rapids: Eerdmans, 2002.
11. Heath S. «Intertextuality», in A Dictionary of Cultural and Critical Theory / ed. Michael Payne / Stephen Heath. – Oxford: Blackwell, 1996.
12. Hollander J. Figure of Echo: A Mode of Allusion in Milton and After / John Hollander. – Berkeley: University of California Press, 1981. – 65 p.
13. Keesmaat S. C. «Exodus and the Intertextual Transformation of Tradition in Romans 8.14-30» / Sylvia Keesmaat. – JSNT 54 (1994).
14. Keesmaat S. C. Paul and His Story: (Re)Interpreting the Exodus Tradition / Sylvia C. Keesmaat. – Sheffield: Sheffield Academic, 1999.
15. Longenecker B. W. Narrative Dynamics in Paul: A Critical Assessment / Bruce W. Longenecker. – Louisville: Westminster John Knox, 2002.
16. Longenecker R. N. Biblical Exegesis in the Apostolic Period / Richard Longenecker. – Grand Rapids, Michigan: Eerdmans, 1999.
17. Manning G. T. Echoes of a Prophet: The Use of Ezekiel in the Gospel of John and in Literature of the Second Temple Period / Gary T. Manning. – London: T&T Clark, 2004.
18. Moyise S. The Old Testament in the Book of Revelation / Steve Moyise. – Sheffield: Sheffield Academic Press, 1995.
19. Rosner B. S. Paul, Scripture, and Ethics: A Study of 1 Corinthians 5-7 / Brian Rosner. – Grand Rapids: Baker, 1999.
20. Sanders J. A. From Sacred Story to Sacred Text / James Sanders. – Eugene: Wipf and Stock Publishers, 1987.
21. Wagner J. R. Heralds of the Good News: Isaiah and Paul («in Concert») in the Letter to the Romans / Ross Wagner. – Leiden: Brill, 2002.
22. Watts R. E. Isaiah's New Exodus in Mark / Rikki E. Watts. – Grand Rapids: Baker, 2000.
23. Witherington III B. Paul's Narrative Thought World: The Tapestry of Tragedy and Triumph / Ben Witherington III. – Louisville: Westminster John Knox, 1994.

24. Wright N. T. The Climax of the Covenant: Christ and Law in Pauline Theology / Norman Wright. – Minneapolis: Fortress Press, 1991.

Gorbenko V. I., postgraduate student, National Pedagogical Dragomanov University (Ukraine, Kyiv), vgorbenko@gmail.com

The contribution of Richard Hays in the study of the use of Scripture by the apostle Paul in modern Protestantism

The purpose of this article is an attempt to examine the theoretical contribution of Richard Hays in the study of the use of Scripture by the apostle Paul in modern Protestantism and the development of theological hermeneutics. In recent decades, there has been a change in the understanding of the New Testament letters, where Paul is increasingly being seen not as a theological teacher interested in formulating systematic theological «truth», but as a theologian interested in theological reflection. This change includes the transition from exegetical attempts to extract «truth» statements based on Paul's letters to the study of Paul's theology as a dialogical intersection with certain historical circumstances, where Paul expresses his holistic theological thought, his gospel, in time-related circumstances. Analyzing the contribution of Richard Hays in the understanding of hermeneutics of Paul, several directions are revealed in his research: the narrative substructure in Scripture, the intertextual approach in understanding of the use of the OT on the pages of the New Testament, the influence of the hermeneutical approaches in understanding the issues of ethical questions.

Keywords: echoes of Scripture, narrative substructure, intertextual approach, theological imagination.

Gorbenko V. I., аспірант кафедри культурології, Національний педагогічний університет ім. М. П. Драгоманова (Україна, Київ), vgorbenko@gmail.com

Внесок Річарда Хейза в області вивчення використання Письма апостолом Павлом в сучасному протестантизмі

Метою даної статті є спроба розгляду теоретичного вкладу Річарда Хейза в області вивчення використання Письма апостолом Павлом в сучасному протестантизмі і розвитку богословської герменевтики. Сьогодні спостерігається зміна в розумінні новозавітних листів, яке включає перехід від екзегетичних спроб витягти затвердження «істини» на підставі листів Павла до дослідження богослов'я Павла як діалогічного перетину з певними історичними обставинами, де Павло висловлює свою цілісну богословську думку, своє євангеліє, в обумовлених часом обставинах. Аналізуючи внесок Річарда Хейза в розумінні герменевтики Павла, виявляється декілька напрямків в його дослідженні: нарративна підструктура у Святому Письмі, інтертекстуальний підхід до розуміння використання ВЗ на сторінках Нового, вплив герменевтичних підходів в розумінні питань НЗ етики.

Ключові слова: відгомони Святого Письма, нарративна підструктура, інтертекстуальний підхід, теологічна уява.

* * *

УДК 378.091(477)

Михайліченко М. В., кандидат педагогічних наук, докторант, Національний педагогічний університет ім. М. П. Драгоманова (Україна, Київ), bvp51@ukr.net

КОНГЛОМЕРАТ ФОРМ ОРГАНІЗАЦІЙНОГО БУТТЯ УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ ОСВІТИ: ПОШУК СОЛІДАРНОЇ ФОРМИ УПРАВЛІННЯ

Підкреслюється специфіка функціонування й подальшого розгортання сучасного ринкового виробництва на основі принципу сталої нерівноважності (термін Е. Бауера) на відміну від принципу динамічної рівноваги, що потребує принципово іншого випускника закладів вищої освіти; наводиться розгорнутий перелік моделей організаційного устрою університетів, що утвердилися і функціонують нині у світі, з яких пропонується обрати для української реальності найбільш привабливі моделі; пропонується реформаторам вищої освіти відійти від стереотипів техногенної доби й оптимізувати структуру національної системи професійної освіти з врахуванням заявленої в Україні тенденції до децентралізації державної влади на користь системи місцевого саморядування й регіонального розвитку.

Ключові слова: освіта, університет, управління, держава, грамада, суспільство, ринок, модель, оптимізація, випускник, підприємництво, автономія.

Проблеми організаційного буття університетів набувають останнім часом усе більшого обговорення, що пов'язано із сучасними суспільними та економічними змінами в планетарному житті. Якщо раніше

університет мав певну нішу в системі державної освіти й чітко було зрозуміло для кого і як готуються фахівці, то сьогодні університети опинилися на роздоріжжі, де мають зробити вибір як власного організаційного устрою і відповідної системи управління ним, так і свого місця й ролі на регіональному, загальнонаціональному чи міжнародному рівні.

Це викликано тим, що освіта визначена в документах Світової організації торгівлі (СОТ) як послуга, котра має бути оплачуваною з боку споживача. Університети тим самим переведені в суб'єктів ринку й мають набути властивостей підприємницьких структур, оскільки національні держави ще впродовж XX століття відштовхнули їх від себе.

Прийняття університетів до суспільних змін, пошук ними форм співіснування з роботодавцями та владою призвела до утворення великої кількості організаційних структур університетів, за формами яким можна побачити орієнтацію ВНЗ на ринок праці, роботодавців, бізнес, суспільство загалом та ін. У сучасній науковій літературі виділяють велику кількість таких форм, які узагальнено зібрані вже в різних наукових виданнях. І проблема тут полягає в тому, щоб Україна, у процес реформ національної системи вищої освіти, сформувала оптимальну для себе структуру університетської освіти.

Найвідомішою сучасною моделлю управління освітою є класична модель Бартон Кларка (Burton Clark) – «координативний трикутник», яка включає три вісі: державу, ринок та академічну олігархію [19]. Кожна вершина цього трикутника – це одна з названих структур, а в середині трикутника можна розмістити точки, що будуть виражати комбінації цих трьох структур при різній мірі взаємодії.

Традиційна, або класична, модель (Н. Батлер, Дж. Рассел, С. Хоул, А. Алексюк, О. Третяк та інші) виходить з ідей ліберальної освіти і є академічною моделлю, що ґрунтується на культивуванні інтелекту, систематизованій передачі молодому поколінню універсальних елементів знань, культури та досягнень науки, найвищих зразків людської діяльності, вивченні дисциплін та формуванні навичок аналітичного мислення тощо.

Освітня діяльність університету водночас зорієнтована на підготовку перспективної, високоосвіченої та культурної людини для майбутнього суспільства [10, с. 155]. Такій моделі притаманна широка автономія, достатнє державне фінансування, самоуправління кафедр із самостійним визначенням напрямів досліджень, формування в студентів базових знань, умінь і навичок із професії тощо.

Раціоналістична модель (П. Блум, Р. Ганьє, Б. Скіннер та інші), спрямована на передачу згодом перше тільки тих культурних цінностей, знань, умінь і навичок, які дозволяють молодій людині безболісно вписатися в наявні суспільні структури, отримати адаптивний «поведінковий репертуар», який потрібен для адекватного життєустрою відповідно до соціальних норм [3, с. 70].

Феноменологічна модель (А. Комбс, А. Маслоу, К. Роджерс та інші) зорієнтована на врахування індивідуальних особливостей кожного зі студентів та базується на персональному ставленні, врахуванні

індивідуальних психолого–педагогічних відмінностей студентів за формами навчання та власним темпом засвоєння знань, тобто мова іде про індивідуальне навчання, а не його масову форму [3, с. 70].

Розвиваюча модель університетської освіти (Л. Віготський, В. Давидов, Д. Ельконін, Л. Занков, В. Рубцов та інші) зорієнтована на кооперацію різних елементів освітньої інфраструктури з надання освітніх послуг із широкого переліку за різними типами та рівнями. Зазначена модель дозволяє гнучко враховувати змінні умови, у яких проходить життя та навчання молодого покоління різних прошарків населення з урахуванням соціально–економічного становища як сім'ї, так і регіону [10, с. 157].

Відома модель Болоньї, яка ґрунтувалася на ідеї формування університету студентами та наймання ними викладачів. Подібна їй – Паризька модель, яка передбачає створення університету магістрами, а студенти були лише членами університету [10, с. 157]. Свій подальший розвиток ця модель університетської освіти отримала в таких формах:

- модель на основі факультетів (об'єднання викладачів за дисциплінами, а навчання зорієнтовано на підготовку фахівців);

- Оксфордська модель (навчання децентралізоване та є велика кількість окремих об'єднань, що влаштовані для повсякденного життя, це колегіальний або тьюторський тип університетів, де навчання зорієнтовано на підготовку універсалів);

- модель «коледж–університет» (поєднання централізованого навчання із системою коледжів);

- модель університету, де передусім вивчали літеральні мистецтва, а прикладні науки вважалися за такі, що не відповідають рангу університету;

- модель «семінарія–університет» (навчання зорієнтовано на підготовку майбутніх філософів та теологів);

- модель, що базується на професорській системі кафедр, де підтримувалася тенденція до спеціалізації та розвиток нових дисциплін;

- модель «університет–фірма» (базується на короткострокових цілях вищої освіти);

- модель університет–суспільство (базується на довгострокових цілях вищої освіти) [10, с. 157–158].

Модель університету державно–відомчої установи на основі концепції управління, у якому університетська система освіти належить за структурами державної влади до самостійної галузі народного господарства з жорстким визначенням цілей та змісту освіти [13, с. 150].

Цікавою є білінгвістична модель в організації навчально–виховного процесу, яка є характерною для Фрайбурзького університету у Швейцарії. Саме утворення такого університету задовольнило потребу в забезпеченні якісної освіти в місті та кантоні з традиційно наявними двома культурами: франкомовного та німецькомовного осередків [10, с. 163].

Модель гнучкого університету базується на концепції університету, орієнтованого на потреби суспільства й потреби конкретних людей, тобто «чуйного» (responsive) або «чутливого» до змін і запитів (потреб) суспільства університету. Головне в цій ідеї – визнання того факту, що безбідне існування академічної спільноти у «вежі слонової кістки» закінчилося і

для подальшого розвитку університету необхідно щось зробити, ґрунтуючись на суспільному запиті і громадянських потребах. Для гнучкого університету характерно нові, нетрадиційні методи навчання, створення широких комунікаційних зв'язків і мереж, розміщення своїх філій та майданчиків у тих регіонах, які університет обслуговує [16, с. 163–164].

Університети, які надають перевагу наукових дослідженням і науковій роботі, формують так звану академічну модель університету, де навчальний процес базується на дослідницькій роботі; дослідницький університет, де основним видом діяльності стають наукові дослідження, їх впровадження в практику, економіку країни тощо. Прикладом може бути народження дослідного університету у Варвіку в Англії в середині 60-х років ХХ століття, де зусилля, передусім, були зорієнтовані на створення умов, які змогли б забезпечити високі академічні стандарти [10, с. 160].

«З роками навколо університету у Варвіку зросли різні підрозділи, які приносили прибуток, що перебував у розпорядженні університету. Такими структурами стають виробнича група Варвіка, що утворена в 1980 році (WMG), бізнес-школа (1967 рік), конференц-центри, що формувалися в середині 90-х років. Починаючи з 1984 року, у Варвіку почали організовувати наукові парки завдяки зусиллям університету, міста та графства. Разом бізнес-школа, виробнича група, наукові парки та конференц-центри, відділ неперервної освіти та інші структурні підрозділи утворили добре налаштований інтерфейс між університетом і промисловістю. Усе це переконливо висвітлює процес змін до особливої підприємницької спрямованості моделі університету» [10, с. 161].

Модель «підприємство-університет» є розвитком поняття підприємницького університету і ґрунтується на розумінні ВНЗ як підприємства. Управління таким закладом має здійснюватися на основі застосування характерних для бізнесу складників (комерційні і виробничі структури, практики тощо). Такі університети поєднують у собі змішану приватно-державну економіку з досить незвичною діловою, підприємницькою культурою й академічними традиціями. Такий університет є гібридним інститутом, націленим на передання в короткостроковому періоді можливостей і здібностей реагувати на зовнішні зміни, управляти напругою і протистояти зовнішньому тиску. Вони відповідають за свій фінансовий стан, що робить їх подібними до бізнес-фірми, але одночасно вони підтримують і свій академічний і інституційний престиж [16, с. 171–173].

З економічним складником та орієнтацією на підготовку фахівців для бізнесових структур пов'язана модель корпоративних університетів, що поєднують можливості та важливість фундаментальної науки, що знаходиться в університетах із фінансовими, організаційними та динамічними можливостями сучасних корпорацій. Такі корпоративні університети є природним поєднанням ресурсів із метою підвищення ефективності їх використання та отримання нових функціональних можливостей [10, с. 168].

При цьому виокремлюються дві моделі їх організації. Перша – як поєднання ресурсів великих корпорацій із традиційними університетами. Друга –

як утворення спеціалізованих сервісних фірм та формування виокремлених освітніх структур [10, с. 79].

Науковці Л. Бернар, Ж. Гудлет, П. Гудман, Ф. Клейн, Дж. Холт та інші розглядають неінституціональну модель університетської освіти, яка зорієнтована на надання освітніх послуг поза традиційних соціальних інституцій, якими є університет. Мова йде про Internet та різні форми дистанційної освіти, відкриті університети, різноманітні літні школи та інші форми організації навчально-виховного процесу [8, с. 17].

Модель Відкритого університету, який засновано в 1969 році і який став своєрідною моделлю для всього світу є одним із видів неінституціональних моделей, суть навчального процесу у якому полягає у вільному доступі до навчання всіх бажаючих у зручний для них час та без зміни умов життя. Навчання переважно дистанційного типу з великим різноманіттям освітніх програм, що перетворило заклад у міжнародний університет [Див.: 17].

Ще одна подібна модель – це модель «світового університету», або «міжнародного університету», як освітнього консорціуму, що дозволяє ефективно організувати взаємодію між діючими освітніми закладами з різних країн, «виявляє орієнтацію на глобальну перспективу, забезпечення рівноправного доступу до знання та високого рівня освіти» [5, с. 38].

Сьогодні виділяють модель університету як «заново орієнтованого» закладу, оскільки в історію університетської освіти є навчальний заклад, який був із самого початку задумано як новий та утворено з нуля. Це Вища школа бізнесу Національного університету «Луїс» у Нови Сонче, яка є яскравим свідченням важливості належної організації управління та доводить, що більш великі та складні за структурою університети повинні дечому навчитися на цьому [10, с. 171].

Сьогодні в умовах всесвітньої глобалізації нинішні типи університетів набувають рис «інтернаціоналізації». Водночас виникають нові явища, що пов'язані з «різними культурними очікуваннями», культурним різноманіттям студентів різних національностей, які навчаються разом [9].

Отже, поєднуючи три вісі теорії Б. Кларка – державу, ринок та академічну спільноту можна виділити велику кількість моделей організаційного буття та управління університетів. Франсес Соле Парейяда, Йозеп Колль Бертран, Тереса Наварро Ернандес наголошують на тому, що університети послідовно проходять три етапи розвитку: вертикальний університет, матричний університет та загальноприйнятий сучасний університет, який приходить до стадії університету-технополісу [14].

Вертикальний університет відповідає традиційному університету, де навчальні програми пропонуються та викладаються через традиційні підрозділи – кафедри. Дослідження є результатом індивідуальної роботи.

У матричному університеті кафедр уже недостатньо для виконання викладацьких функцій, оскільки в межах однієї галузі почала виникати багатопредметність, у тому числі під впливом досліджень. Університетські програми утворюють вертикальність організаційної схеми, а факультети несуть відповідальність за дослідження. Виявляється загальна тенденція до утворення дослідних груп у межах факультетів.

Загальноприйнятий сучасний університет є поєднанням матричного університету та послуг, які потрібні професорам та частково студентам. Факультети розширюються, та їх потреби значно зростають, більше, ніж у кафедр. Навчання загалом значно ускладнюється. Матричний університет потребує таких послуг, які виходять далеко за межі, що забезпечуються бюрократичними порядками. На організаційному рівні нормальні горизонтальні послуги вже вимагають усі навчальні програми та факультети.

Університет–технополіс, або мультиполярний університет, виник унаслідок зростання потреб суспільства. В університеті з'являється нова фігура – «пробивний» професор, або ініціативний професор, який здатний завантажити лабораторію власними проектами. «Пробивний» професор стає ключовою фігурою в справі розуміння зростання можливостей університету зі сприяння регіональному розвитку. Університет–технополіс структурований як технологічний парк [Див.: 10, с. 168–170].

Можна також виділити моделі університетів, що зосереджуються на власній організаційній структурі, фактично в таких моделях переважає академічна спільнота (Б. Кларк).

Централізована модель управління університетом, коли повноваження структурних підрозділів у формі факультетів чи департаментів залежить від центрального керівництва, що торкається як принципів, так і другорядних питань. Означена модель поширена в країнах, що розвиваються.

Децентралізована модель, коли структурні підрозділи мають достатню автономію, а центральне керівництво виконує переважно представницькі функції.

Модель автономних, підзвітних та відповідальних структурних підрозділів, що врівноважена потужним професійним центральним керівництвом. Завдання центрального керівництва: розробка стратегічних напрямів розвитку; перерозподіл ресурсів; оцінка діяльності та координація управління університетом; залучення чималих зовнішніх контрактів [10, с. 160].

На рубежі XX–XXI століть починається новий етап у розвитку вищої освіти, пов'язаний із появою і стрімким зростанням ролі мегауніверситетів – особливої категорії вищих навчальних закладів, які, за висловлюванням Дж. Денієла, є кращими зразками глобальної системи навчання [7].

Термін «мегауніверситет» був уперше введений Дж. Денієлом у його відомій книзі, присвяченій мегауніверситетам [20]. Введення цієї нової категорії вищих навчальних закладів Дж. Денієл пояснює очевидним впливом масштабного чинника на ті проблеми, з якими стикається дистанційний ВНЗ. Формальною ознакою мегауніверситету є кількість студентів не менше 100 тис. осіб. Проте саме поняття значно ширше, воно включає певні критерії, з яких головними є: 1) використання дистанційних освітніх технологій на основі ІКТ; 2) відкритість, доступність освіти; 3) гарантія високої якості навчання при одночасній орієнтації на масову освіту; 4) ефективна підтримка студентів.

У 2003 р. у м. Шанхаї (Китай) сталася винятково важлива подія, що вплинула на подальшу стратегію розвитку дистанційної освіти у світі, – Перший Всесвітній

саміт керівників мегауніверситетів світу, на якому була прийнята декларація про створення глобальної мережі мегауніверситетів (Global Mega–University Net) [6].

У 2005 р. у м. Нью–Делі відбувся Другий Всесвітній саміт цієї асоціації, у якому взяли участь 17 ВНЗ, кожен із яких налічував не менше 100 тис. студентів. Але 100 тис. – далеко не межа: у форумі, наприклад, брали участь Національний відкритий університет ім. Індіри Ганді й Китайський національний телерадіоуніверситет, що налічували на момент проведення форуму 1,3 і 1,8 млн. студентів відповідно. Для прикладу, Росія була представлена одним ВНЗ – Сучасною гуманітарною академією (СГА) – першим і єдиним мегауніверситетом у країні, у якому вчиться понад 180 тис. осіб [6].

За результатами експертного інтерв'ю–анкетування представників різних мегауніверситетів і відповідного аналізу університетських сайтів [18] стратегії всіх мегауніверситетів орієнтовані на загальну мету – збільшення кількості студентів. Для досягнення цієї мети потрібне освоєння технологій навчання, найбільш ефективних із погляду географічного охоплення і сприйняття студентами. «Ми є відкритими по відношенню до людей, до географічних просторів, методів і ідей» – це висловлювання лорда Кроутера, першого ректора Відкритого університету Великої Британії, відбиває суть цієї стратегії [4].

Як впливає з вищевикладеного то перед вітчизняними освітянами розгорнута величезна палітра організаційних форм університетського буття з якої треба сформувати оптимальну систему національної вищої професійної освіти для знаннєвої або цифрової економіки. Її специфіка полягає в тому, що сфера виробництва майбутньої доби перейшла від принципу динамічної рівноваги до принципу сталої нерівноважності, що потребує вже не простого виконання, а креативну особистість.

Натомість вітчизняні університети працюють на основі «адаптаційної освіти, яка сформувалася в індустріальному суспільстві як соціальний інститут, що акумулює наукові знання та досвід, засвоєнням якого слугує соціалізація індивіда. Тож, освіта продовжує підготовку людей, які стануть споживачами технологій, а не тих, хто долучиться до їхнього винайдення та створення» [15, с. 16].

Очевидно, що закономірним наслідком такого світоглядного підходу до розбудови структури вищої освіти у нашій державі за даними Державної служби статистики України у 2016 році стало функціонування 208 ВНЗ третього–четвертого рівнів акредитації державної та комунальної форм власності. Це є найбільшою чисельністю у Європі, але за показниками якості підготовки персоналу країна перебуває на 103 місці у світі. Свідченням цього є дані звіту Всесвітнього економічного форуму про глобальну конкурентоспроможність країн світу у 2013–2014 рр. Україна серед 148 країн посіла 84 місце проти 73–го у 2012–2013 рр. Привертає увагу падіння якості освітніх послуг – 79 місце проти 70–го у 2012 році, 62–го у 2011 році та 56–го у 2010 році [11].

У зв'язку з цим можна стверджувати, що наявна в державі модель управління освітою не повністю відповідає сучасним вимогам демократизації, що передбачають розширення впливу громадської думки на

прийняття адекватних управлінських рішень, динамічне реагування на потреби суспільства, перерозподіл функцій управління між центральними й місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування [12].

Певну специфіку на формування перспективної моделі вищої професійної освіти накладає децентралізація державної влади в Україні, що вимагає врахування особливостей регіонального розвитку. Тому окремо слід виділити регіональний рівень управління, що може вплинути на організаційне буття університету. «Нинішні університети, якщо бажать задовольняти потребам регіону, вимагають модернізації у такий спосіб, щоби здобути підприємницький характер, а його адміністрація – структуру та поведінку вищого управлінського ланцюга корпорації. Зміст підприємницької діяльності університету – обслуговування регіону у взаємовигідних та прибуткових напрямках» [10, с. 54].

На основі концепції географічного менеджменту та географічного маркетингу В. Андерсона, що є інструментами запровадження сталого регіонального розвитку в умовах глобалізації та зростаючої геоекономічної конкуренції, і який виділяє «чотири обставини, що викликали появу й зумовлюють можливість широкого практичного застосування цієї нової категорії суспільної географії та регіональної економіки (точніше – регіональної науки)» [1, с. 225].

У різних регіонах України сьогодні нараховується велика кількість університетів і інших вищих навчальних закладів, що суттєво впливає на розвиток регіональної вищої освіти. Уже тривалий час іде мова про скорочення великої кількості вищих навчальних закладів в окремих регіонах за допомогою їх укрупнення, створення одного або кількох профільних вишів, які б могли об'єднати у своїй структурі більшість напрямів і спеціальностей, що готуються в країні, надавати якісні послуги, готувати фахівців, які необхідні саме конкретному регіонові тощо.

Поки думки щодо цього залишаються на рівні розмов, і є кілька одиничних прикладів таких утворень, науковці активно пропонують різні моделі поєднання взаємодії університетів із регіональними органами влади і в цьому контексті пропонують різні організаційні структури університетів.

Водночас, рано чи пізно ми приречені на оптимізацію університетської освіти з врахуванням процесів децентралізації державної влади назустріч потребам системи місцевого самоврядування «для задоволення особистих потреб громадян і державних запитів в інтелектуальному і професійному збагаченні» [2, с. 7].

На рівні практичної реалізації реформування системи управління вищою освітою доцільно, на нашу думку, зробити такі кроки: по-перше, забезпечити довгоочікувану автономію вищих навчальних закладів, академічну свободу викладачів і студентів, незалежний контроль якості вищої освіти; по-друге, дозволити бізнесовим структурам на пільгових умовах фінансувати регіональні університети; по-третє, сприяти становленню системи державно-громадського управління університетами як запобіжнику корупції й узурпації влади сімействами керівників ВНЗ; по-

четверте, державі залишити за собою право контролю за якістю освіти і використанням на практиці випускників університетів за отриманим профілем освіти.

Список використаних джерел

1. Андерсон В. Геоменеджмент і геомаркетинг як інструменти сталого розвитку в умовах конкуренції регіонів // Екологізація економіки як інструмент сталого розвитку в умовах конкурентного середовища. – Науковий вісник, 2005. – Вип.15.7. – С.224–230.
2. Белова Л. О. Реформування системи управління освітою за умови децентралізації місцевого самоврядування / Л. О. Белова [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/apdu/2014-1/doc/3/01.pdf>
3. Бордовская Н. В., Реан А. А. Педагогика: Учебник для вузов. – СПб.: Питер, 2001. – 304 с.
4. Выступление лорда Кроутера, первого ректора Открытого университета Великобритании [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.open.ac.uk/lifelong-learning/papers/3957797A-0001-7E8F-0000015700000157_JCalderPaper-noabstr.act.rtf
5. Глузман А. В. Профессионально-педагогическая подготовка студентов университета: теория и опыт исследования: Монография. – К.: Поисково-издательское агентство, 1998. – 252 с.
6. Дистанционное образование в странах мира: фактор масштабности [Электронный ресурс] / О. М. Карпенко, М. Д. Бершадская, Ю. А. Вознесенская, Л. А. Гадрани // Трансграничное образование: современные реалии и перспективы: науч. труды СГА. – М., 2008. – С.11–39. – Режим доступа: http://www.muh.ru/Docs/content/public/public_2008_karpenko_om.doc
7. Дэннел Дж. Инструменты познания (Knowledge Media) для мировых университетов: увеличение масштабов действия новой методологии в Открытом университете, или реально ли виртуальные университеты? [Электронный ресурс] / Дж. Дэннел // Материалы семинара директоров по вопросам информатики и вычислительной техники. Сноумас Вилладж, штат Колорадо, 10 августа 1998. – Режим доступа: <http://www.gdenet.ru/bibl/menagment/system/1.2.html>
8. Кудін В. О. Засоби масової інформації та професійна освіта: філософсько-педагогічний аспект дослідження. – Харків: НТУ «ХП», 2002. – 207 с.
9. Макбурні Г. Глобалізація: нова парадигма політики вищої освіти. Важелі глобалізації як політична парадигма вищої освіти / Вища школа. – 2001. – №1. – С.104–119.
10. Мещанинов О. П. Сучасні моделі розвитку університетської освіти в Україні: теорія і методика: Дис. ... доктора педагогічних наук: 13.00.04 – Теорія та методика професійної освіти. – Київ, 2005. – 494 с.
11. Модернізація системи управління освітою в Україні: дорожня карта реформ / Горуненко О., Афанасьева В., Базелюк В., Драч І., Клименко С, Рябова З.; за заг. ред. Горуненко О. – К., 2014. – 84 с.
12. Ніколасенко С. М. Теоретико-методологічні основи управління інноваційним розвитком системи освіти України: монографія / С. М. Ніколасенко. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2008. – 419 с.
13. Новиков А. М. Российское образование в новой эпохе: Парадоксы наследия, векторы развития. – М.: Эгвес, 2000. – 272 с.
14. Парейяда Франсес Соле, Бертран Йозеп Колль, Эрнандес Тереса Наварро. Университетское планирование и развитие [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.aha.ru/~moscow64/educational_book/educational_book7
15. Рижак Л. Гуманізація вищої освіти України в контексті Болонського процесу // Соціогуманітарні проблеми людини. – 2008. – №3. – С.14–22.
16. Романовський О. О. Феномен підприємництва в університетах світу: монографія. – Вінниця: Нова Книга, 2012. – 504 с.
17. Селезнева Н. А. Размышления о качестве образования: международный аспект // Высшее образование сегодня. – 2004. – №4. – С.35–44.
18. Специфика мегауниверситетов как современной образовательной инфраструктуры / О. М. Карпенко, И. А. Крутий, Д. С. Зуева // Социс. – 2007. – №10. – С.80–85.
19. Clark B. R. The higher education system. – Berkeley, Los Angeles, London: University of California Press, 1986. – 344 p.
20. Daniel John S. Mega-universities and Knowledge Media / John S. Daniel // Technology Strategies for Higher Education. – London, 1996.

References

1. Anderson V. Geomenedzhment i geomarketyng jak instrumenty stalogo rozvytku v umovah konkurencii' regioniv // Ekologizacija ekonomiky jak instrument stalogo rozvytku v umovah konkurentnogo seredovyshha. – Naukovyj visnyk, 2005. – Vyp.15.7. – S.224–230.
2. Bjelova L. O. Reformuvannja systemy upravlinnja osvitoju za umovy decentralizacii' miscevego samovrjaduvannja / L. O. Bjelova [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/apdu/2014-1/doc/3/01.pdf>
3. Bordovskaja N. V., Rean A. A. Pedagogyka: Uchebnyk dlja vuzov. – SPb.: Pyter, 2001. – 304 s.
4. Vystuplenie lorda Kroutera, pervogo rektora Otkrytogo universiteta Velikobritanii [Elektronnyj resurs]. – Rezhim dostupa: http://www.open.ac.uk/lifelong-learning/papers/3957797A-0001-7E8F-0000015700000157_JCalderPaper-noabstr.act.rtf.
5. Gluzman A. V. Professional'no-pedagogicheskaja podgotovka studentov universiteta: teorija i opyt issledovanija: Monografija. – K.: Poiskovo-izdatel'skoe agentstvo, 1998. – 252 s.
6. Distancionnoe obrazovanie v stranah mira: faktor masshtabnosti [Elektronnyj resurs] / O. M. Karpenko, M. D. Bershadskaja, Ju. A. Voznesenskaja, L. A. Gadrani // Transgranichnoe obrazovanie: sovremennye realii i perspektivy: nauch. trudy SGA. – M., 2008. – S.11–39. – Rezhim dostupa: http://www.muh.ru/.Docs/content/public/public_2008_karpenko_om.doc
7. Dzenijel Dzh. Instrumenty poznaniya (Knowledge Media) dlja mirovyh universitetov: uvelichenie masshtabov dejstvija novoj metodologii v Otkrytom universitete, ili real'ny li virtual'nye universitety? [Elektronnyj resurs] / Dzh. Dzenijel // Materialy seminarov direktorov po voprosam informatiki i vychislitel'noj tehniki. Snoumas Viladz, shtat Kolorado, 10 avgusta 1998. – Rezhim dostupa: <http://www.gdenet.ru/bibl/menegment/system/1.2.html>
8. Kudin V. O. Zasoby masovoi' informacii' ta profesijna osvita: filosof's'ko-pedagogichnij aspekt doslidzhennja. – Harkiv: NTU «HPI», 2002. – 207 s.
9. Makhburni G. Globalizacija: nova paradygma polityky vyshhoi' osvity. Vazheli globalizacii' jak politychna paradygma vyshhoi' osvity // Vyshha shkola. – 2001. – №1. – S.104–119.
10. Meshhaninov O. P. Suchasni modeli rozvytku universytets'koi' osvity v Ukraini': teorija i metodyka: Dys. ... doktora pedagogichnyh nauk: 13.00.04 – Teorija ta metodyka profesijnoi' osvity. – Kyi'v, 2005. – 494 s.
11. Modernizacija systemy upravlinnja osvitoju v Ukraini': dorozh'nja karta reform / Gorunenka O., Afanas'jeva V., Bazeljuk V., Drach I., Klymenko Je, Rjabova Z.; za zag. red. Gorunenka O. – K., 2014. – 84 s.
12. Nikolajenko S. M. Teoretyko-metodologichni osnovy upravlinnja innovacijnym rozvytkom systemy osvity Ukrainy: monografija / S. M. Nikolajenko. – K.: Kyi'v. nac. torg.-ekon. un-t, 2008. – 419 s.
13. Novikov A. M. Rossijskoe obrazovanie v novoj jepohe: Paradoksy nasledija, vektory razvittija. – M.: Jegves, 2000. – 272 s.
14. Parejjada Franses Sole, Bertran Jozep Koll', Jernandes Teresa Navarro. Universitetskoe planirovanie i razvitie [Elektronnyj resurs]. – Rezhim dostupa: http://www.aha.ru/~moscow64/educational_book/educational_book7
15. Ryzhak L. Gumanizacija vyshhoi' osvity Ukrainy v konteksti Bolons'kogo procesu // Sociogumanitarni problemy ljudy. – 2008. – №3. – S.14–22.
16. Romanovs'kyj O. O. Fenomen pidprijemnyctva v universytetah svitu: monografija. – Vinnycja: Nova Knyga, 2012. – 504 s.
17. Selezneva N. A. Razmyshlenija o kachestve obrazovanija: mezhdunarodnyj aspekt // Vyshee obrazovanie segodnja. – 2004. – №4. – S.35–44.
18. Specifika megauniversitetov kak sovremennoj obrazovatel'noj infrastruktury / O. M. Karpenko, I. A. Krutij, D. S. Zueva // Socis. – 2007. – №10. – S.80–85.
19. Clark B. R. The higher education system. – Berkeley, Los Angeles, London: University of California Press, 1986. – 344 p.
20. Daniel John S. Mega-universities and Knowledge Media / John S. Daniel // Technology Strategies for Higher Education. – London, 1996.

Mykhailichenko M. V., PhD in Pedagogical Sciences, doctoral student of the National Pedagogical Dragomanov University (Ukraine, Kyiv), bvp51@ukr.net

The conglomerate forms of organization of university education process: the search of a single form of administration

The article presents the specifics of functioning and further development of modern market production on the basis of sustainable unbalance (E. Bauer's term)

opposite to the principle of dynamic balance which requires a new higher school graduate; an expanded list of organization models of universities which have established as and functioned in the world prominent educational establishments. We offer to choose the most effective models for Ukraine. The ones who are to reform higher education in Ukraine should change their vision and to optimize the structure of national system of vocational education taking into account governmental decentralization which enables the system of local self-governance and regions to develop.

Keywords: education, university, administration, state, the public, society, market, model, optimization, graduate, entrepreneurship, autonomy.

* * *

УДК 11/14:94(7/8)«18»

Розпутна М. В.,
аспірантка кафедри філософії,
факультет філософської освіти і науки,
Національний педагогічний університет
ім. М. П. Драгоманова (Україна, Київ),
rozputnamarina@gmail.com

Діяльність метафізичного клубу в інтелектуальному середовищі американської освіти і науки другої половини 19-го століття

Досліджено історію формування Метафізичного клубу, який існував у другій половині 19-го століття у Сполучених Штатах Америки. Розглянуто історичні передумови формування постійними учасниками клубу нових філософських понять, зокрема започаткування ідей прагматизму.

Метою дослідження визначасмо – дослідити розвиток, історію та становлення одного з найвпливовіших філософських об'єднань Сполучених Штатів Америки кінця 19-го століття – Метафізичного клубу як прикладу формування та розвитку філософських об'єднань сьогодення.

У якості методологічного інструментарію роботи обрано: феноменологічний метод – використовується при визначенні характеру та основних принципів розвитку Метафізичного клубу; системний – для обґрунтування визначеності даного об'єднання в різних системних зв'язках; аналітичний – з метою огляду матеріалу для формування теоретичних і методологічних основ дослідження; компаративний – для виявлення значення філософських та наукових клубів в освітніх та історичних процесах; історичний – при аналізі розвитку Метафізичного клубу у Сполучених Штатах Америки.

Робиться висновок, що Метафізичний клуб існував з січня до грудня 1872 року (у Гарвардському університеті, Кембридж, штат Массачусетс), а також у 1879–1885 роках (в Університеті Джонса Гопкінса, Балтимор, штат Меріленд). Основними членами клубу були Чонсі Райт, Чарльз Пірс, Вільям Джеймс, Джон Дьюї. Метафізичний клуб мав чітку структуру, обговорення велись у формі дискусій, нарад, презентацій. На засіданнях клубу зазвичай було від 6 до 20 учасників. Основні питання, які розглядалися на засіданнях, – це питання тогочасних реалій та політичної ситуації Сполучених Штатів Америки другої половини 19-го століття. Результатом діяльності Метафізичного клубу було запровадження основ нового філософського напрямку – прагматизму.

Ключові слова: метафізичний клуб, освіта, прагматизм, політика, філософський клуб.

Соціальні зміни, що зараз відбуваються в Україні, сприяють розвитку нових культурних об'єднань, адже здійснюється перегляд духовних цінностей суспільства, поширюється багатогранність культурного життя, підсилюється регіональний інтерес до розвитку культури та філософії, йде суттєво нове формування суспільної та творчої інфраструктури країни. На даному етапі є важливим визначити складові нової соціальної та духовної культури, де філософські клуби, які матимуть чітку мету, методологію та структуру, зможуть в перспективі стати основою для оновлення змісту цієї духовної культури та адаптації її до сучасних потреб як окремого індивіда, так і суспільства загалом. Наразі феномен філософських клубів є майже не дослідженим. Зазвичай розглядається лише поняття «клуб», причому виключно у культурно-дозвілєвій діяльності, що не має жодного стосунку до наукового світу.

Повертаючись до питання дослідження феномену розвитку і формування Метафізичного клубу, варто